

ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԲԱՆԱՎԵՃԵՐՆ ԱՐՅԱՆՅԱՆ
ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՊԱՏԿԵՐՈՒՄ

Շ. Ռ. Ասկարյան

Ավելի քան երկու հարյուր տարվա պատմություն ունեցող հայ մամուլի գոյության ընթացքում ուշադրության կենտրոնում միշտ ազգային կյանքի հիշարժան դեպքերի ու իրադարձությունների համակողմանի արձանագրումն էր, որոնց ձևավորման, զարգացման ընթացքում, բնականաբար, եղել են նաև բանավեճեր ու բանակռիվներ: Մշակույթի ոլորտն հանդիսանում է բազմաշերտ ու նպատակահարմար հարթակ ոչ մեկնողական տեքստերի ծավալման ու շիկացած գրական-բանավիճային մթնոլորտ ստեղծելու համար: Դրանով է բացատրվում վերջին տարիներին արցախյան մամուլում հաճախադեպ բանավեճի ժանրով ներկայացվող լրագրողական նյութերը:

Տարաբնույթ են վեճը ներկայացնելու ձևերը: Գրավոր տեքստի շրջանակներում դրանք ի հայտ են գալիս ուղղակի/հակառակորդները նույն կամ տարբեր պարբերականների էջերում հերքում են միմյանց տեսակետները, մեկ և ավելի հրապարակումներով/ և անուղղակի / այս դեպքում ակտիվ է կողմերից մեկը, մյուսի պատասխանը չի ակնկալվում/ բանավեճերի տեսքով: Անուղղակի դրսևորումներից մեկն էլ, որ հաճախ ենք հանդիպում մամուլում, նույն հրապարակման ներսում «ներբանավիճային իրադրության ստեղծումն է, երբ հեղինակն ընդդիմադիր կողմի փաստարկները սեփական բառերով շարադրում, ապա հերքում է իր կարծիքով «առավել տրամաբանական» հակափաստարկներով»: (2, էջ 20)

Վեճերն ունեն տարբեր դասակարգումներ: Օրինակ Ս.Պովարնինն առաջարկում է հետևյալ տարբերակները՝ ա/վեճ ճշմարտությունը բացահայտելու նպատակով, բ/ վեճ, որի նպատակը հակառակորդին համոզելն է, գ/ վեճ հանուն վեճի, դ/ վեճ՝ հակառակորդին անպայման հաղթելու նպատակով, ե/ վեճ-խաղ կամ վեճ-վարժություն: (4, էջ 22-25)

Բանավիճային տարրեր պարունակող հրապարակումներ տպագրվել են դեռևս հայ առաջին պարբերականի «Ազդարարի» էջերում: Հետազոտողների կարծիքով՝ Հ. Շմափոնյանը կամ նրա «անմիջական զինակիցներից մեկը»՝ Հայրոդի Հայ» և «Ազգակից» կեղծանուններով, փորձել են բանավիճել միմյանց հետ, բայց այդ հոդվածները ոչ այնքան բանավեճ, որքան բանավեճի պատրանք են ստեղծում: Երկուսն էլ լուսավորական շարժման ջատագովներ են, սկզբունքային առարկություններ չունեն և տոգորված են ընդհանուր մտահոգությամբ: «Նրանք վիճում են, բայց վերջիվերջո համաձայնում են միմյանց հետ ու որոշակի կերպով ձայնակցում են միմյանց»: (1, էջ 221)

Գրավոր վեճերի միջոցով կարելի է ինչպես բացահայտել ճշմարտությունը, այնպես էլ հայտնվել անելանելի փակուղու մեջ: Երկու դեպքում են տվյալ իրավիճակի ստեղծողներն իրենք՝ բանակռիվ հեղինակներն են: Հայտնի իրողություն է, որ բանավիճում են գաղափարական տարբեր դիրքորոշումներ ունեցող պարբերականները: Սակայն մեր տարածաշրջանի տպագիր թերթերի սակավությունն ու տպագրվող թերթերի պարբերականությունը բանավիճող կողմերին հնարավորություն չի տալիս միշտ նույն տպագիր օրգանների հասցեններից պատասխան բանակռիվներ վարել: Եվ բնականաբար, ընթերցողներն ստիպված են լինում հետևել տարբեր լրատվամիջոցներում տպագրվող պատասխան հոդվածներին ու արձագանքներին: Թերևս նույնը կարելի է ասել նաև հրապարակումների քանակի ու քննարկվող թեմայի ընդլայնման մասին: Մեր օրերում «Երկաթը տաք վիճակում ծեծելու» դատողությամբ տպագրված պատասխան հոդվածների բազմաթիվ օրինակների կարող ենք հանդիպել:

1990-2000 թթ. արցախյան մամուլի ձևավորման ու կայացման շրջանը, թեև հարուստ չէ բանավեճերով, սակայն ընդհանուր միտումներ կարելի է նկատել: Արցախյան պարբերականների էջերում հանդիպում ենք մշակույթի տարբեր ոլորտներին անդրադարձող բանավիճային նյութերի, մասնավորապես դրանք գրական բանավեճերն են: Կառուցվածքային առումով բանավիճային մոդելների հանդիպում ենք տեղական մի շարք պարբերականների էջերում:

Փորձենք ներկայացնել վերջին տասնամյակի թերթային մշակութային բանավեճերի մի քանի ընթացակարգեր՝ «Դեմո» հանրային թերթի և Ստեփանակերտի պետական դրամատիկական թատրոնի գեղղեկավարի Լեոնիդ Հարությունյանի հետ ու «Դեմո»-ի էջերում կայացած Աշոտ Սարգսյանի և Սամվել Քոչարյանի բանակցիկները: Երևույթն, ինքնին շատ հետաքրքիր էր ներկարատն քննարկումներից զուրկ մամուլի համար, որի մասին են վկայում ոչ մեկանգամյա անդրադարձներն ու արձագանքները, և իհարկե, տարբեր լրագրողների հեղինակությամբ շարադրված լինելու փաստը:

Հայտնի է «Դեմո» հանրային թերթի մշակույթի բաժնի լրագրողների և Ստեփանակերտի Վ. Փափագյանի անվան պետական դրամատիկական թատրոնի տնօրինության, ավելի կոնկրետ՝ գեղարվեստական ղեկավար Լ. Հարությունյանի հետ բանավեճը: *«Ստեփանակերտի դրամատիկին պետք չէ՞ն նրիտասարդ կադրեր»* վերնագրով հոդվածը մեծ իրաբանցում առաջացրեց, բացվեցին բազմաթիվ փակագծեր՝ ընթերցողին ստիպելով մտածել այն հարցի շուրջ, որ վերջին մի քանի տարիների ընթացքում Ստեփանակերտի դրամատիկական թատրոնում նրիտասարդ դերասանների կորուստ կա, այնինչ նրանց պակասն անթաքույց է: Հոդվածի հեղինակը՝ Ստեփանակերտի թատրոնի նախկին աշխատողը, նրիտասարդ դերասանուհին հարցնում է՝ *«Ինչպե՞ս հասկանալ այս հանգամանքը, գուցե Ստեփանակերտի դրամատիկին պետք չէ՞ն նրիտասարդ կադրեր, գուցե մեր թատրոնը զարգացման ա՞յլ ուղի է ընտրել, գուցե նրիտասարդացումը այն ցանկալի ուղին չէ, որ պետք է նախընտրի մեր թատրոնը, և ինչպե՞ս բացատրել այն մենիշխանությունը, որ արդեն քանի տարի տիրում է թատրոնում, և որի վրա արդեն քանի տարի համառորեն աչք են փակում վերադաս մարմինները՝ մասնավորապես ԿՄՄ նախարարությունը»:* (3, 2005թ, ապրիլի 30, «Ստեփանակերտի դրամատիկին պետք չէ՞ն նրիտասարդ կադրեր», հեղինակ՝ Նունե Մելքումյան) Եվ ըստ հոդվածագրի ամեն ինչ սկսեց նրանից, որ թատրոնում սկսվեցին ծածուկ փորձեր իրականացվել հինգ դերասանների հետ Ավստրալիա մեկնելու համար, որոնց կազմում էր նաև ինքը՝ հոդվածի հեղինակը: Սակայն՝ *«...այդ ժամանակ առաջացավ լուրջ պրոբլեմ, որ խոչընդոտում էր իմ գնալուն: Ուստի նախքան փաստաթղթերը պատրաստելը, ես հրաժարվեցի մեկնել Ավստրալիա: Ու սկսվեց...»:* (3, 2005թ, ապրիլի 30, «Ստեփանակերտի դրամատիկին պետք չէ՞ն նրիտասարդ կադրեր», հեղինակ՝ Նունե Մելքումյան)

Պատասխան հոդվածը տպագրվում է «Դեմո» թերթի հաջորդ համարում՝ *«Ներդրում ունենանք, հետո քննադատենք»* վերնագրով, որտեղ ակնհայտ վրդովմունք ու դժգոհություն կա ոչ միայն հոդվածագրի՝ իրենց նախկին աշխատակցի, այլ նաև «Դեմո» հանրային թերթի խմբագրակազմի նկատմամբ: *«Հարգելի «Մշակույթի բաժին» կարծում եմ, մինչև այս կամ այն փաստի հրապարակումը, չէր խանգարի, եթե տեղեկանայիք, թե որքանով է այն ստույգ ու հավաստի, մանավանդ, որ խմբագրության և թատրոնի միջև եղած 15-18 ժամն անց է կացնում թատրոնում: Կցանկանայի իմանալ. այս նյութը տպագրելով, դուք ձգտել եք ձեր թերթում նման «պրոբլեմատիկ» հարց հրապարակել, թե՞ պարզապես լրացնել թերթի ազատ մնացած վանդակը»:* Հոդվածի հեղինակը նախորդ հոդվածի հակափաստարկներն է բերում և բացասում Ն. Մելքումյանի դժգոհությունը թատրոնի գեղղեկավարի նկատմամբ, հորդորելով «Դեմո»-ին. *«Համոզված եմ, եթե «Դեմո» թերթի «Մշակույթի բաժին» պատասխանատուն գոնե տարին երկու անգամ գա թատրոն ներկայացում դիտելու (առանց հրավիրատուսի) երբեք չէր հանդուրժի Ն. Մելքումյանի նման պահվածքը և նրա զրպարտություններին չէր արձագանքի հաճույքով»:* (3, <http://www.demo-nk.org/archive/arm/2005/11.htm>, «Ներդրում ունենանք, հետո քննադատենք», հեղինակ՝ Սուսաննա Գաբրիելյան)

Նույն հոդվածի տակ «Դեմո» հանրային թերթի մշակույթի բաժինը պատասխանում է նախորդ հոդվածին՝ *«Ի գիտություն հոդվածագրի, նախ նշենք, որ մենք ինքներս, հատկապես մեր «Մշակույթի բաժինը», լավ գիտենք թատրոնի տեղը, գուցե ավելի լավ, քան ինքը՝ հեղինակը, և գիտենք ոչ միայն տեղը, այլ նաև այն, թե ինչեր են կատարվում թատրոնում արդեն քանի տարի»:* (3, <http://www.demo-nk.org/archive/arm/2005/11.htm>, «Պարտադրված ենք պատասխանել», Մշակույթի բաժին) Անդրադառնալով հոդվածագրի մտահոգությանը, թե տարեկան քանի անգամ է թերթի «Մշակույթի բաժինը» այցելում թատրոն, *«ապա խորհուրդ կտայինք ներկայացումից առաջ տեղ գրավել թատրոնի հսկիչ տիկին Լիդայի կողքին և ստուգել մեր տոմսերը: Իմիջիայդց հիշեցնենք, որ «Դեմոն» միակ թերթն է մայրաքաղաքում, որ ներկա է լինում՝ հանրապետությունում տեղի ունեցող բոլոր միջոցառումներին ոչ թե հրավիրատուսով, այլ՝*

տոմսով»: (3, <http://www.demonk.org/archive/arm/2005/11.htm>, «Պարտադրված ենք պատասխանել», Մշակույթի բաժին)

Ավելի քան հինգ համարներում անդամացրել են ծավալվող բանավեճն ավելի ու ավելի էր թեմանում, ջրի նրես էին գալիս նոր փաստարկներ ու ապացույցներ: Եվ շուտով թերթի հերթական համարներից մեկում հանդես է գալիս Լ. Հարությունյանը՝ ««Դեմո» թերթի գլխավոր խմբագիր պրն Գ. Բաղդասարյանին» նամակ-հոդվածով, որտեղ ասվում է՝ «Ձեր թերթի 30 ապրիլի 2005թ. թիվ 8 (27)-ում տպագրված «Ստեփանակերտի դրամատիկին պետք չէ ներհասարակ կադրեր...» հոնտորական հարցադրումով հոդվածի մեջ բերված «փաստերն» ու նաև հնտգրության մեջ, մեղմ ասած, անպատասխանատու եզրահանգումները թողնելով Ձեր ու Ձեր թերթի մշակույթի բաժնի խղճին, ասեմ միայն. հարկավոր էր գրելուց առաջ նախ ճշտել եղած փաստերը, լսել երկրորդ կողմին, ինչը չէր արել, հետո լինել անկողմնակալ և ազնիվ եզրակացություններում, ինչը չկա Ձեր տպած նյութում»: (3, <http://www.demonk.org/archive/arm/2005/11.htm>)

Տնադաշտում ունենալով «Դեմո» հանրային թերթի էջերում ի հայտ եկած բանավիճային տարատեսակների առաջացումը (ասուլիսներ, քննարկումներ, հոդվածներում արտահայտված հակադիր մոտեցումներ և այլն), փորձենք ներկայացնել բանավիճային միջակայքի մեկ այլ դրսևորում՝ մեզ հուզող հիմնական դրեամակերպումներ:

Բանավեճի շարժառիթը «Դեմո» հանրային երկշաբաթաթերթում տպագրված Աշոտ Սարգսյանի «Մեր լեզուն մեր հայրենիքն է» հոդվածն էր, որտեղ հեղինակը խոսելով լեզվապահպանության դերի մասին, հայեցի գոյության հիմքերը համարում է՝ «*հայ քնտանիքը, հայ լեզուն, հայ դպրոցը, հայ եկեղեցին*»: Սակայն ափսոսանքով փաստում է, որ 1996 թ. մարտի 20-ից ԼՂՀ-ում գործող «Լեզվի մասին» օրենքը ըստ արժանվույն Արցախում չի գործում: Չնայած բնակչության գերակշռող մասը հայեր են, որոշ հիմնարկների ցուցանակներին շարունակում են մնալ ռուսերեն գրություններ. «Մայրաքաղաքի ավտոկայանը դեռ շարունակում է օգտագործել անգլյալ դարից ժառանգած ռուսերեն ցուցանակներ՝ ուղևորների վրա թողնելով ռուսական աղքատ խոտորի ավտոկայանի տպավորություն»: (3, <http://demonewspaper.com/2005-3/demo-n3-feb-2005/>) Եվ որպես գլխավոր պատճառ հոդվածագիրը նշում է. «Արցախում հայոց լեզվի նկատմամբ չկա հատուկ մշակված ռազմավարություն, ազգային-պետական հստակ մոտեցում»: (3, <http://demonewspaper.com/2005-3/demo-n3-feb-2005/>)

Թվում է Ա. Սարգսյանի գրած հոդվածում ոչինչ սխալ ու անտեղի չի գրված: Սակայն գտնվեց նաև գաղափարական այլ դիրքորոշում ունեցող բանավիճող կողմ: "Не умеющие мыслить воображают, что мыслят, и распоряжаются судьбами тех, кто мыслит на самом деле". (Вейнингер) Այս բնաբանով է սկսվում Սամվել Քոչարյանի պատասխանը Աշոտ Սարգսյանի «Մեր լեզուն մեր հայրենիքն է» հոդվածին, որտեղ հեղինակը սխալ է համարում Ա. Սարգսյանի՝ մայրենի լեզվի նկատմամբ «ազգայնամոլական նման մոտեցումը» և նշում, որ «Հարաբառի բնակչության գերակշռող մասը ռուսալեզու են, հատկապես «էլիտան» և որ «երկու հայկական հանրապետությունների նախագահները ևս ունեն ռուսական կրթություն»: (3, <http://demonewspaper.com/2005-3/demo-n7-march-2005/>)

«Դարձյալ մայրենիի դեմ այս անգամ՝ под маской мыслителя» պամֆլետում Վ. Օվյանը Ա. Քոչարյանի հոդվածի մասին գրում է. «Պատասխան այս հոդվածում սկզբից մինչև վերջ կարմիր թելի պես անցնում է ատելությունը մեր մայրենիի (որը ցլամարտի կարմիր շորի պես հաճախ, մեղմ ասած, նյարդայնացնում է ոմանց) և հայերի դեմ: Եվ բնականաբար են փորձեցի պարզել հոդվածագրի ազդությունը: Я все же, армянин, - իր մասին ասում է հեղինակը: Պրպտեցի իմ ձեռքի տակ եղած բոլոր բառարաններն ու հանրագիտարանները, բայց „все же, армянин“ անվամբ ազդություն չգտա»: (3, <http://demonewspaper.com/2005-3/demo-n7-april-2005/>)

Հոդվածագիրը մեկ առ մեկ կանգ է առնում Ա. Քոչարյանի առաջ քաշած փաստարկների վրա, ժխտում դրանք և բերում իր հակափաստարկները՝ «Նա հայտարարում է, թե Արցախում, հատկապես Ստեփանակերտում գերակշռում են ռուսալեզու մարդիկ: ... Նույնիսկ կեղերկության տարիներին մայրաքաղաքի աշակերտության առնվազն 70 տոկոսը ստանում էին հայեցի կրթություն»: (3, <http://demonewspaper.com/2005-3/demo-n7-april-2005/>)

Բանավեճում ընդդիմադիր կողմերը տարակարծություններ են հայտնում նաև հայրենիքի ու հայրենասիրության վերաբերյալ: Իր հոդվածում Ա. Քոչարյանը գրում է, որ «*հայրենասիրությունը դա սիրո զգացում է Հայրենիքի, սեփական ժողովրդի հանդեպ, այլ ոչ թե նրա մի մասի*» (3, <http://demonewspaper.com/2005-3/demo-n7-march-2005/>) և այս դեպքում Ա. Սարգսյանին համարում «նազիոնալիստ»: Եվ Վ. Օվյանը պատասխանում է. «*Հայրենիքն էլ իր հերթին ոչ միայն*

գեղեցիկ լեռներն ու ծաղկածիծաղ դաշտերն են...», այլ այդ տարածքում ապրող ժողովրդի ազգային լեզուն ու մշակույթը, ազգային ոգին ու կերպը»։ (3, <http://demonewspaper.com/2005-3/demo-n7-april-2005/>) Առանձնակի բժախնդրությամբ հողվածագիրները անդրադառնում են հատկապես «*ռուսներն են՝ որպես նրկորդ պետական լեզվի ընդունման*» առաջարկին։ Այս առումով բնորոշ է Վ. Օվյանի գնահատականը. «*Գաղտնիք չէ, որ յուրաքանչյուր բարեկիթ մարդ, մայրենի լեզվից բացի, պետք է կանոնավոր տիրապետի առնվազն մեկ այլ լեզվի։ Չիմանալ մայրենի լեզուն և միայն ռուսերենով աջ ու ձախ հոխորտալը տկարամտություն է*»։ (3, <http://demonewspaper.com/2005-3/demo-n7-april-2005/>)

Բանախոսների ելույթների ենթատեքստերում շարունակում էր առաջնային մնալ ազգային մշակույթի վաղվա օրը։ Մեկ այլ համարում ազգային ինքնորոշման կարևոր նախապայմաններից մեկը նշելով մայրենի լեզուն, «*որպես նրկորդության ներկայացուցիչ*» հողվածագիրը դիմում է «*հայազգի ռուսախոս նրկորդին*»։ «*հարկ եմ համարում հիշեցնել հեղինակին, որ մենք վաղուց հրաժեշտ ենք տվել խորհրդային կարգերին և ապրում ենք Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունում, որի չճանաչված կարգավիճակը պահանջում է բնակչության ազգային մտածելակերպի դրսևորում։...Գոնե այսօր, երբ աշխարհով մեկ սփռված հայերը հայ գրերի գյուտի 1600-ամյակ են տոնում, ստեղծված են պետական տեսչություններ հայոց լեզվի մշակման և կատարելագործման համար, մեղմ ասած, տեղին չէ խոսել այլ լեզվի նշանակության մասին*»։ (3, <http://demonewspaper.com/2005-3/demo-n8-april-2005/>)

Երկար բանավեճերից հետո «Դեմո» հանրային թերթը, տպագրելով Ս. Քոչարյանի «*Я Армянин! И это для меня немало*» վերտառությամբ հողվածը, վերջակետ է դնում նրեք ամիս շարունակվող բանավեճին։ Հակառակորդի վիրավորական բնութագրումներին Քոչարյանը անդրադառնում է առանց խուճապի մատնվելու, կրկին պաշտպանում է իր գաղափարական դիրքորոշումը, բայց այս անգամ ծանրանում է «*իր հայրենասեր լինելու*» արժանիքի վրա. «*Мне хотелось бы довести до сведения В. Овяна, что свою нацию я люблю не меньше него (если не больше), к тому же сам готов встать на пути любому, кто осмелится хоть как-то посягнуть на армянский язык, его национальную культуру, его традиции, поскольку по крови и плоти я Армянин* » (3, <http://demonewspaper.com/2005-3/demo-n9-may-2005/>)

Եվ «*От редакции*» բաժնում խմբագրակազմը գրում է. «*На данную тему мы опубликовали достаточно много материалов самых разных авторов, представляющих различные точки зрения. Дискуссию считаем завершённой, потому что соответствующие структуры имели возможность ознакомились с мнениями общества по данной проблеме. Дальше уже дело - за ними.*» (3, <http://demonewspaper.com/2005-3/demo-n9-may-2005/>)

Ուշագրավ է, որ բանավեճը «Դեմո»-ի էջերում տպագրվելով չսահմանափակվեց և շուտով «Ակունք» թերթի էջերում ևս հայտնվեցին միանգամայն նոր փաստարկներով ու բնորոշումներով բանավիճային բնույթ կրող քննադատական հողվածներ, որտեղ արցախցի մտավորականները 1600-ամյա պատմություն ունեցող հայոց ոսկեդեմիկ լեզվի նկատմամբ մեղանչումը աններելի էին համարում։ Եվ տարբեր տպագիր թերթերի էջերից նրանք արտահայտում էին իրենց վրդովմունքն ու ընդդիմությունը, գրում բաց նամակներ Ս. Քոչարյանին («Ակունք» 8 (8-27 մարտի, ապրիլ 2005թ., էջ 8 «Պատասխանի իրավունքով» խորագրի տակ, հեղինակ՝ Կարեն Միրզոյան, «*Սովետաբանության մութ գետակում՝ մանր թիակներով ու՞ր ես գնում, մոլորյալ եղբայր*», «Ակունք» # 13 , էջ 9 Վ. Օվյան «Սեփական երկիրը չեն կիսում»))։ Ս. Խաչատրյանն իր «*Օտարալեզու ցուցանակները աչք են ծակում*» հողվածում տեղին է համարում Ա. Սարգսյանի մտահոգությունները «*Լեզվի մասին*» օրենքի վերաբերյալ, «*Արցախահայությունը ոտքի է ելել իր ազգային դեմքը անխաթար պահելու համար, իսկ ի՞նչ ազգ ու ազգայինի մասին կարող է խոսք լինել՝ առանց ազգային լեզվի*»։ (3, <http://demonewspaper.com/2005-3/demo-n7-april-2005/>)

Շուտով բանակավի վերջակետը տրվեց նաև «Ակունք» թերթում («Ակունք» # 13 , էջ 9 Վ. Օվյան «Սեփական երկիրը չեն կիսում»)։ «*...Սամվել Քոչարյանին պարզապես խորհուրդ ենք տալիս վերընթերցել Րաֆֆու «Սամվել» վեպը*»։

Ուսումնասիրությունները փաստում են, որ տպագրական տարածքն լրագրողների ու բանավիճող կողմերի կողմից ոչ միշտ է նպատակային օգտագործվում։ Եվ չնայած ՏՀՏ համաշխարհային ընդլայնմանը, չնայած տեղեկացված հասարակության արևմտյան մոդելի արդյունավետությանն ու բազմակարծության բնականոնությանը արցախյան մամուլը փակ է

այսօրինակ ձեռքբերումների առջև: Արդյունքում ստացվում է, որ մեր մամուլը մերթ մերժում է այլակարծությունը, մերթ ինքնադրսևորվում որպես ինքնություն, կայացած ինստիտուտ:

Հայ հասարակական-քաղաքական, ազգային մտքի ու մտածելակերպի արժարժման ձևն ու բովանդակությունը, մամուլում հարցերի ձևակերպման և պատասխանները գտնելու, եզրահանգումներ կատարելու անկարողությունը վկայում են, որ հայկական իրականության մեջ, որպես կանոն, բանավեճ չի կայանում: Թե սրանից երկու տասնամյակ առաջ, թե այսօր բանավեճի ժանրով ներկայացված նյութերը «հագեցած են» անձնական բնույթի վիրավորանքներով, ընդդիմախոսին հնարավորինս «գետնին հավասարացնելու» միտումով: Մշակույթի ասպարեզում ծագած յուրաքանչյուր բանավեճ պետք է միտված լինի արդի գրական-մշակութային կյանքի ընթացքի օրինաչափությունների բացահայտմանը: Բանավեճն ու քննարկվող թեման անձնականացնելով, ընթերցողը հեռանում է բուն թեմայից: Վերջիվերջո, բանավեճն ոչ թե միջանձնային, այլ գաղափարական հակադրություն է, որ գտված, համոզիչ ու անսխալ փաստարկներով առողջ բանավեճային միջավայր պիտի ստեղծի:

Գրականություն

1. Ա.Բ.Լյարինյան, «Ակնարկներ հայ պարբերական մամուլի պատմության», հատոր 1, Ե., Հայկ. ՍՍՌ-ԳԱ հրատ., 1956, էջ 221:
2. Դ. Վ. Պետրոսյան «Գրական բանավեճերը 20-րդ դարասկզբի հայ մամուլում», Երևանի համալս. հրատ., 2007 թ., էջ 20:
3. «Դեմո» հանրային երկշաբաթաթերթի էլեկտրոնային արխիվ:
4. С. И. Поварнин, Спор.О теории и практики спора, ПГ., 1918, с. 22-25.

Дискуссии в области культуры в панораме арцахской прессы.

Ш.Р.Аскарян

Резюме

В статье рассматриваются, анализируются и оцениваются культурные дискуссии в арцахской прессе. Автор приходит к выводу, что часто местное медиапространство не используется целесообразно и в результате дискуссии читатель удаляется от основной спорной темы. Так же отмечается, что культурные дискуссии часто носят индивидуальный характер.

Cultural discussions in the panorama of Artsakhi periodicals.

Sh.R.Askaryan

Summary

The article deals with the cultural discussions of Artsakhi periodicals, analyzes and estimates it. The author comes to the conclusion that usually local media space is not used properly and the reader is carried away from the main disputable subject. It's also noted, that cultural discussions often have personal character.